

IV kadencja

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o Narodowym Banku Polskim.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Marka Sawickiego.

(-) Andrzej Aumiller; (-) Barbara Błońska-Fajfrowska; (-) Edmund Borawski; (-) Arkadiusz Bratkowski; (-) Bolesław Bujak; (-) Jan Bury; (-) Czesław Cieślak; (-) Zbigniew Deptuła; (-) Janusz Dobrosz; (-) Tadeusz Gajda; (-) Dariusz Grabowski; (-) Józef Gruszka; (-) Andrzej Grzyb; (-) Hanna Gucwińska; (-) Marian Janicki; (-) Stanisław Kalemba; (-) Stanisław Kalinowski; (-) Mieczysław Kasprzak; (-) Zbigniew Komorowski; (-) Zbigniew Kuźmiuk; (-) Janusz Lisak; (-) Aleksander Małachowski; (-) Józef Mioduszewski; (-) Jerzy Müller; (-) Tomasz Nałęcz; (-) Jan Orkisz; (-) Mirosław Pawlak; (-) Bogdan Pęk; (-) Janusz Piechociński; (-) Ryszard Pojda; (-) Danuta Polak; (-) Tadeusz Polański; (-) Marek Sawicki; (-) Czesław Siekierski; (-) Ryszard Stanibuła; (-) Józef Szczepańczyk; (-) Jan Sztwiertnia; (-) Leszek Świętochowski; (-) Wiesław Woda; (-) Janusz Wojciechowski; (-) Adam Woś; (-) Wojciech Szczęsny Zarzycki; (-) Leszek Zieliński; (-) Stanisław Żelichowski.

Ustawa

**z dnia
o zmianie ustawy o Narodowym Banku Polskim**

Art. 1

W ustawie z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. Nr 140, poz.938, z 1998 r. Nr 160, poz. 1063 oraz z 2000 r. Nr 53, poz. 648 i Nr 62, poz. 718 i Nr 119, poz. 1252 oraz z 2001 r. Nr *, poz.64 i Nr 110, poz.1189) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art.3 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Podstawowym celem działalności NBP jest dbanie o wartość polskiego pieniądza. W realizacji tego celu NBP wspiera rozwój działalności gospodarczej oraz sprzyja zmniejszaniu bezrobocia .”;

2) w art.13 w ust. 1 w pkt 2 wyrazy „9 członków ” zastępuje się wyrazami „15 członków ”;

3) w art.16 w ust. 3 wyrazy „5 członków” zastępuje się wyrazami „9 członków”.

Art.2

Powołanie nowych członków Rady Polityki Pieniężnej nastąpi w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 3

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dotychczas obowiązującej ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. Nr 140, poz.938 wraz z późniejszymi zmianami) w art.3 ust.1 określono, że podstawowym celem działalności NBP jest „utrzymanie stabilnego poziomu cen, przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej Rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu NBP”. Warunkowe wspieranie polityki gospodarczej Rządu nie jest precyzyjne. Stąd w praktyce doprowadziło do braku współdziałania NBP z Rządem przy realizacji polityki gospodarczej.

Konstytucja w art. 227 w ust.1 zawiera zapis, że „Narodowy Bank Polski odpowiada za wartość polskiego pieniądza”. Jest to więc zadanie szersze niż stabilizacja cen. Wartość polskiego pieniądza wyraża w ostatecznym rachunku siłę gospodarki, jej stan oraz możliwości rozwoju.

O wartości pieniądza decyduje jego relacja do innych walut, a ona zależy również od stanu gospodarki, w tym od zewnętrznej równowagi finansowej i handlowej.

Dlatego aby cel główny – dbanie o wartość polskiego pieniądza- mógł być realizowany, NBP instrumentami pieniężnymi musi wspierać rozwój gospodarczy we wszystkich aspektach. Dla jednoznacznego określenia o jakie wsparcie chodzi, w projekcie sformułowano dwa zadania: wspieranie działalności gospodarczej na szczeblu mikro (jednostek gospodarczych) oraz sprzyjanie zmniejszaniu bezrobocia. Są to najbardziej kluczowe zadania polityki gospodarczej na najbliższe lata, a ściślej- do czasu wstąpienia do UE. Zmiana zawarta w art.1 w pkt 1 dotyczy zastosowania konstytucyjnej definicji celu działania oraz ustawowe zdefiniowanie podstaw jego realizacji przez NBP.

Konstytucja nie określa liczby członków Rady Polityki Pieniężnej, tylko kto ich desygnuje (po równo: Sejm, Senat i Prezydent). Z uwagi na konieczność

wyważenia polityki pieniężnej i większego jej ukierunkowania na wsparcie rozwoju gospodarczego, przede wszystkim na szczeblu mikro i tworzenia instrumentami pieniężnymi sprzyjających warunków do wzrostu zatrudnienia, nieodzowne jest poszerzenie składu RPP.

Należy podkreślić, że po przystąpieniu Polski do UE, a następnie po kilku latach do Europejskiej Unii Monetarnej (EMU), NBP podobnie jak inne banki centralne krajów członkowskich wejdzie w skład Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC). Wówczas NBP będzie zobowiązany realizować jednolitą politykę pieniężną Europejskiego Banku Centralnego. Nie będzie wtedy miejsca na funkcjonowanie RPP z jej obecnymi kompetencjami. W tych warunkach powoływanie się na wzorce ESBC jest nieporozumieniem. Stąd jeżeli już powoływać się na inne wzorce, to mogą one dotyczyć krajów nie będących członkami EMU (np. Anglia, Dania) lub inne kraje poza UE (np. USA, Japonia, Izrael). W krajach tych banki centralne nie mają – tak jak u nas NBP – określonego tylko jednego celu, tj. walki z inflacją ale np. rozwój gospodarczy, walkę z bezrobociem itp. Zmusza to banki centralne do optymalizacji różnych celów w swojej polityce pieniężnej. Przedstawione propozycje nie mają nic wspólnego z naruszeniem samodzielności NBP

Skutki finansowe wprowadzenia w życie projektowanej ustawy dla budżetu i całego sektora finansów publicznych mogą być tylko korzystne. Trudno szacować sumy, ale doprowadzenie do korekty dotychczasowej polityki pieniężnej przyczyni się do wyjścia z kryzysowej sytuacji finansowej i gospodarczej kraju oraz wzrostu dochodów całego sektora finansów publicznych.

Projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, dnia 9 stycznia 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy o Narodowym
Banku Polskim z prawem Unii Europejskiej

Na podstawie art. 31 ust. 7 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 1998 r. Nr 44, poz. 618 z późniejszymi zmianami), sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

W przedłożonym projekcie zmiany ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. Nr 140, poz. 938 z późniejszymi zmianami), proponuje się zmianę art. 3 ust 1 ustawy, wprowadzając nowy podstawowy cel działalności NBP jakim ma być „dbanie o wartość polskiego pieniądza”. Ponadto dodano zdanie drugie w tym ustępie, w brzmieniu: „W realizacji tego celu NBP wspiera rozwój działalności gospodarczej oraz sprzyja zmniejszaniu bezrobocia”. Projekt ustawy zakłada również zwiększenie liczby członków Rady Polityki Pieniężnej do 15 oraz zmianę quorum niezbędnego do podejmowania uchwał przez Radę.

2. Stan prawa wspólnotowego w materii objętej projektem

Podstawowe zasady dotyczące funkcjonowania banków centralnych w państwach członkowskich Unii Europejskiej sformułowane zostały w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską (TWE) w rozdziale 2 tytułu VII: „Polityka walutowa” (art. 105 - 111 TWE) i uszczegółowione w dołączonym do Traktatu Protokole w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego („Protokół”). Zgodnie z art. 2 Protokołu: „podstawowym celem ESBC jest utrzymywanie stabilności cen. Bez naruszania celu stabilności cen wspiera on także ogólne kierunki polityki gospodarczej we Wspólnocie w celu przyczynienia się do osiągnięcia celów Wspólnoty przedstawionych w art. 2 Traktatu.” Celami polityki o których mowa w art. 2 Protokołu, są: „przyczynianie się w całej Wspólnocie do harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju działań gospodarczych, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości pomiędzy mężczyznami i kobietami, trwałego i nieinflacyjnego wzrostu, wysokiego stopnia konkurencyjności i zbieżności przedsięwzięć gospodarczych, wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, podnoszenia standardu i jakości życia, spójności gospodarczej i społecznej oraz solidarności pomiędzy Państwami Członkowskimi”.

W odniesieniu do zwiększenia liczby członków Rady Polityki Pieniężnej prawo wspólnotowe nie reguluje tej kwestii wprost. Państwa członkowskie UE zachowały pełną autonomię w zakresie ustalania zasad powoływania członków organów konstytucyjnych. Należy jednak wspomnieć o wynikającym z art. 108 Traktatu zakazie wywierania wpływu na działalność osób wchodzących w skład organów decyzyjnych narodowych banków centralnych. Poszerzenie składu RPP może pośrednio, poprzez wybór nowych członków, skutkować wywarciem określonego wpływu politycznego na decyzje tego organu.

W zakresie pozostałej materii, do której odnosi się projekt, wskazać należy ogólną zasadę, wynikającą z przytoczonych wyżej regulacji prawa wspólnotowego - niezależności banku centralnego.

3. Układ Europejski

Układ ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską z jednej strony a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z drugiej strony (Układ Europejski) nie zawiera szczegółowych postanowień dotyczących funkcjonowania banku centralnego. Art. 84 Układu zawiera stwierdzenie o charakterze deklaratywnym o zbliżaniu polityki pieniężnej do polityki prowadzonej w ramach Europejskiego Systemu Walutowego.

W stanowisku negocjacyjnym w obszarze Unia Gospodarcza i Walutowa Polska deklaruje zapewnienie niezależności banku centralnego. Szczegółowe regulacje gwarantujące niezależność banku centralnego „są związane z uczestnictwem w docelowym etapie unii monetarnej”, a ich brak „nie stanow[ie] przeszkody na drodze do członkostwa Polski w Unii Europejskiej”. Trzeba jednak zaznaczyć, że Polska zobowiązała się do dokonania niezbędnych dostosowań w tym zakresie do końca 2002 r.

4. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa wspólnotowego i postanowień Układu Europejskiego

Zaproponowane zmiany art. 3 ust. 1 ustawy o NBP (art. 1 pkt 1) stanowią regres w stosunku do obowiązującego obecnie przepisu. Wykreślone zostają bowiem sformułowania odpowiadające Traktatowi (art. 105 ust. 1) stanowiącego o głównym celu NBP jakim ma być utrzymanie stabilnego poziomu cen. Zastąpione mają być ogólnym pojęciem „dbania o wartość polskiego pieniądza”, co w powiązaniu z uzasadnieniem projektu prowadzić może do wniosku, że utrzymanie stabilnego poziomu cen nie musi stanowić głównego celu działania NBP.

Wniosek ten jest tym bardziej uzasadniony, że w zdaniu drugim projektu nałożono na NBP obowiązek „wspierania rozwoju działalności gospodarczej oraz sprzyjania zmniejszaniu bezrobocia”. Są to podstawowe środki, jakie NBP ma stosować w ramach dbania o wartość polskiego pieniądza. Wskazanie w ustawie dodatkowych celów dla NBP samo w sobie nie prowadzi do naruszenia Traktatu i Protokołu. Muszą one być jednak podporządkowane głównemu celowi jakim jest „utrzymanie stabilności cen”. Nie mogą natomiast stanowić bezwzględnej wytycznej w działalności banku centralnego. Protokół w art. 14 ust 4 w prowadzi zasadę, zgodnie z którą narodowe banki centralne mogą wykonywać funkcje inne niż określone Statutem, chyba że Rada stwierdzi, większością dwóch trzecich głosów, że ich wykonywanie szkodzi celom i zadaniom ESBC. Przepis ten może stanowić o wprowadzeniu do przepisów regulujących inne działania narodowych banków centralnych lecz ma to zastosowanie do spełnianych przez te instytucje innych czynności (ang. „functions”) a nie do określania innych celów ich działalności.

Użyte w projekcie sformułowania zmieniające cel działania NBP wraz z nałożeniem na bank centralny innych obowiązków w zakresie prowadzenia polityki, nadrzędnych w stosunku do utrzymania stabilności cen prowadzi do powstania sprzeczności projektu z art. 105 Traktatu i art. 2 Protokołu.

5. Konkluzja

W przypadku przystąpienia przez Polskę do trzeciego etapu Unii Gospodarczej i Walutowej ustawa w brzmieniu wynikającym z projektu

ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Banku Polskim będzie sprzeczna z prawem Unii Europejskiej. Zmiana celu działania Narodowego Banku Polskiego jest, co do kierunku, niezgodna z założeniami Traktatu o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej i w przypadku przystąpienia przez Polskę do Unii Gospodarczej i Walutowej będzie on musiał ulec zmianie.

Opracował: Zespół Integracji Europejskiej

Akceptował: Dyrektor Biura Studiów i Ekspertyz

Wiesław Staśkiewicz

Deskryptory bazy REX: Unia Europejska, NBP, unia monetarna